

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/afryka/98046,Dzieci-polskie-w-Afryce-1944-1948.html>

Diggelfold (Płd. Rodezja) z lat 1944-1948, ze zbiorów AIPN

ARTYKUŁ

Dzieci polskie w Afryce 1944-1948

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa (1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej

Autor: PAWEŁ GŁUSZEK 11.01.2023

W 1942 roku w związku z nieprzychylną postawą władz sowieckich wobec tworzącej się w ZSRS armii gen. Andersa, podjęto decyzję o ewakuacji Polaków do Iranu. Szacuje się, że opuściło wówczas Związek Sowiecki ponad 115 tys. obywateli polskich. Wśród nich było około 40 tys. cywili, w tym prawie 15 tys.

dzieci.

W samym Iranie znajdowało się 21 placówek opiekuńczych dla polskich dzieci. Duża ich część trafiła do brytyjskich kolonii w południowej i wschodniej Afryce: do Ugandy, Rodezji Północnej (dzisiejsza Zambia), Rodezji Południowej (dzisiejsze Zimbabwe) oraz Związku Południowej Afryki (dzisiejsza RPA). Powstały tam 22 polskie ośrodki, w których zamieszkało prawie 18 tys. osób, również dzieci.

Polacy w Rodezji

W Rodezji Południowej istniały dwa polskie ośrodki: Marandellas i Rusape. Pierwsi Polacy ewakuowani ze Związku Sowieckiego dotarli tu w lutym 1943 roku.

Osiedle Rusape to ponad 70 murowanych, krytych blachą domków z ogródkami oraz kaplica, wspólna łazienka, stołówka i ferma świń, bydła i kur. Była też pracownia krawiecka i mały szpital. W 1944 roku mieszkało tu 700 osób, w tym ponad 250 dzieci.

Digglesfold (Płd. Rodezja) z lat 1944-1948, ze zbiorów AIPN

**Digglesfold (Płd. Rodezja) z lat
1944-1948, ze zbiorów AIPN**

Osiedle Marandellas zamieszkiwało 600 osób. Były tu dwie stołówki, kuchnia, łazienki, pralnia i mały szpital. Działał Dom Polski, w którym znajdowała się świetlica, biblioteka, sala widowiskowa, warsztaty: krawiecki i szewski oraz fryzjer.

Mimo braku nauczycieli, w polskich osiedlach powstały szkoły. Lekcje odbywały się w prostych, drewnianych barakach lub lepiankach krytych słomą i liśćmi. Nauka w pierwszych latach odbywała się bez podręczników i przyborów do pisania. Po ukończeniu szkoły powszechnej, młodzież męska kontynuowała naukę w Rodezji Północnej, w Livingstone, w Państwowym Gimnazjum Ogólnokształcącym. Młodzież żeńska uczyła się dalej w Państwowym Gimnazjum Ogólnokształcącym i Liceum Humanistycznym w Digglesfold. W pierwszym roku do szkoły tej uczęszczało 150 uczennic. Nauczycielami byli uchodźcy polscy z tzw. grupy cypryjskiej, pierwszej która dotarła do Afryki w latach 1941-1942. Byli to ludzie z wyższym wykształceniem m.in. profesorowie wyższych uczelni, którzy na Cypr trafili z Rumunii w 1940 r.

**Digglesfold (Płd. Rodezja) z lat
1944-1948, ze zbiorów AIPN**

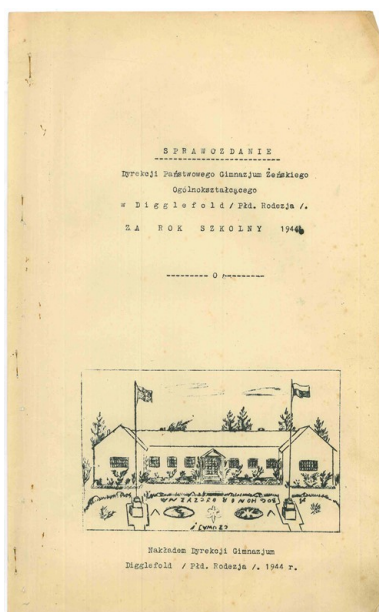
Digglefold (Płd. Rodezja) z lat

1944-1948, ze zbiorów AIPN

Kawałek Polski

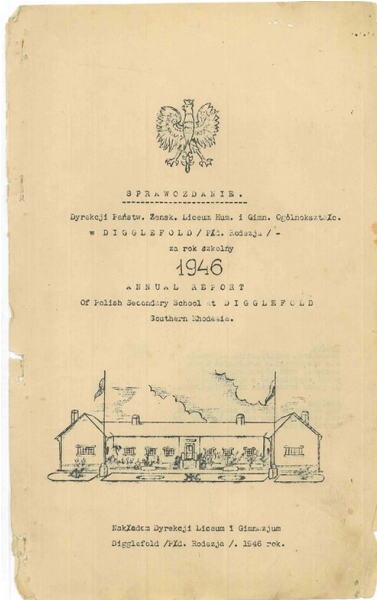
Warunki życia w Afryce były bardzo trudne. Nieznajomość języka, odmienność kultury i zwyczajów oraz tropikalny klimat dopełniały tragizmu tułaczego losu. Mimo to, od samego początku, Polacy potrafili się zorganizować i radzić sobie w tych ciężkich warunkach. Polskie osiedla i szkoły w Afryce stawały się „małymi ojczyznami”, przypominającymi utracony kraj. Powstawały ogródki kwietne i warzywne, na maszcie powiewała biało-czerwona flaga, a na bramie wjazdowej znajdowało się godło: biało-czerwony orzeł. Obchodzono święta narodowe, a uczestniczące w życiu społecznym dzieci szkolne, często dawały koncerty pieśni patriotycznych i piosenek harcerskich.

W zasobie oddziałowego Archiwum IPN w Poznaniu znajdują się cyfrowe kopie materiałów dotyczących żeńskiego Gimnazjum Ogólnokształcącego w Digglefold (Płd. Rodezja) z lat 1944-1948. Są to rysunki, fotografie, sprawozdania i raporty szkolne oraz wykazy i listy nauczycieli i uczniów gimnazjum. Obrazują życie codzienne polskich dzieci oraz ich naukę w nowych warunkach i otoczeniu. Są dowodem tułaczki i ciężkiego losu polskich dzieci w czasie wojny oraz źródłem naszej wiedzy o tym tragicznym okresie w polskiej historii.

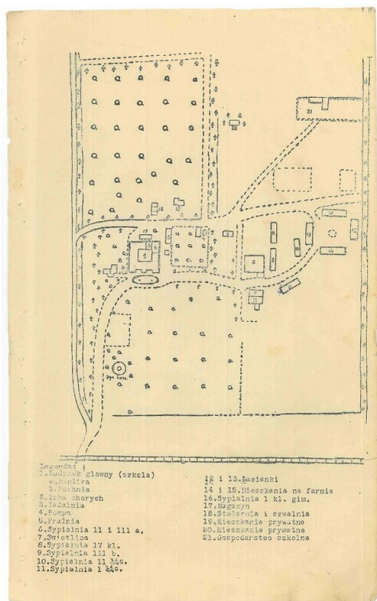

Materiały dotyczące żeńskiego

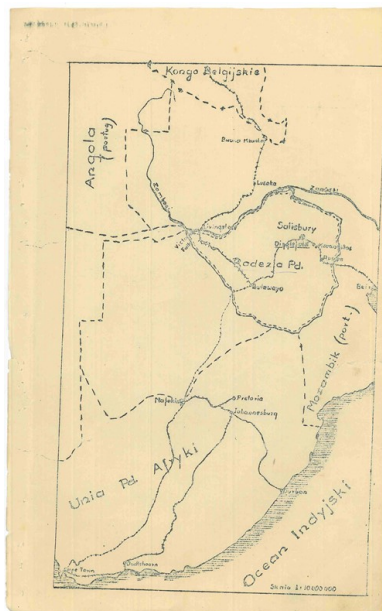
**Gimnazjum Ogólnokształcącego w
Digglefold (Płd. Rodezja) z lat
1944-1948, ze zbiorów AIPN**

**Materiały dotyczące żeńskiego
Gimnazjum Ogólnokształcącego w
Digglefold (Płd. Rodezja) z lat
1944-1948, ze zbiorów AIPN**

**Materiały dotyczące żeńskiego
Gimnazjum Ogólnokształcącego w
Digglefold (Płd. Rodezja) z lat
1944-1948, ze zbiorów AIPN**

**Materiały dotyczące żeńskiego
Gimnazjum Ogólnokształcącego w
Digglefold (Płd. Rodezja) z lat
1944-1948, ze zbiorów AIPN**

Dokumenty zostały przekazane do Oddziałowego Archiwum IPN w Poznaniu w ramach akcji **Archiwum Pełne
Pamięci**

COFNIJ SIĘ